

KUNTAINFO

Helsinki 17.4.2018

8/2018

Lapsiperheiden kotipalvelut ja lastensuojelun käsittelyajat

Kuntainfon sisältö

Tällä kuntainfolla halutaan muistuttaa lapsiperheiden kotipalvelujen saatavuudesta sekä selkeyttää lastensuojelun määräaikojen laskenta.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lasten ja perheiden palveluja kehitetään hallituksen kärkihankkeessa Lasten- ja perheiden muutosohjelma (LAPE-hanke). Ohjelman tavoitteena ovat nykyistä lapsi- ja perhelähtoisemmät, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut. Lapsi- ja perhepalveluiden hajanainen palvelujärjestelmä uudistetaan lapsi- ja perhelähtöiseksi maakuntien ja uuden kunnan toimintaympäristöön. LAPE-hankkeen tavoitteena on muutos kohti lapsen oikeuksia ja tietoperusteisuutta vahvistavaa toimintakulttuuria ja lapsi- ja perhelähtöisten palvelujen varmistaminen. Muutosohjelman valmistelu ja toimeenpano tehdään poikkihallinnollisesti.

LAPE-hankkeella kehitetään myös lastensuojelua tällä hallituskaudella ja jatketaan viime vuosien päämäärätietoista lastensuojelun uudistamista. Olennaista on, että lapset ja perheet saavat tarvitsemansa tuen ajoissa ja lastensuojelun asiakkuuteen ohjautuvat vain ne, jotka tosiasiasa tarvitsevat juuri lastensuojelun palvelua.

Vuoden 2015 alusta lähtien lapsiperheiden välttämättömät kotipalvelut säädettiin subjektiiviseksi oikeudeksi sosiaalihuoltolain (1301/2014) 19 §:n nojalla. Kotipalvelua annetaan toimintakykyä alentavan syyn tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella. Toimintakykyä alentavia syitä ovat sairaus, synnytys, vamma tai muu vastaavanlainen syy kuten uupumus. Erityisellä perhetilanteella tarkoitetaan esimerkiksi vanhempien erotilannetta tai tilannetta, jossa toinen vanhemmista on vankilassa tai perheenjäsenen kuolemaa. Elämäntilanne voi aiheuttaa tuen tarvetta myös muun omaisen tai läheisen vaikean sairauden tai poismenon johdosta. Erityinen perhetilanne voi olla myös perheessä, jossa on vammaisen lapsi, kaksoset tai aikuinen omainen hoidettava. Lapsiperheelle on järjestettävä välttämätön kotipalvelu, jos lapsen hyvinvoinnin turvaaminen ei ole mahdollista laissa mainittujen syiden vuoksi. Kotipalvelua on järjestettävä yleisenä perhepalveluna. Myös lastensuojelun asiakkailla on vastaava oikeus kotipalvelun saamiseen. Kotipalvelun tarkoituksena on tukea perheitä heidän arjessaan ja vahvistaa heidän omia voimavarojaan. Lapsiperheiden kotipalvelun on tarkoitus myös toimia tehokkaana ehkäisevänä lastensuojeluna.

Lastensuojelun kehittämiseksi ja lapsiperheiden kotipalvelujen saatavuuden turvaamiseksi on kohdennettu 10 milj. euroa valtionavustusta/vuosi kuluvalle hallituskaudella. Valtionavustuksen lisäys on tarkoitettu kohdennettavaksi sosiaalihuoltolain 19 § 1.1.2015 alkaen säädetyn laajennetun tehtävän hoitoon. Jo aiemmin on lisätty 10 milj. euroa vuosittaista valtionosuutta lastensuojelun kehittämiseen vuodesta 2015 alkaen. Vuonna 2015 määrärahasta käytettiin 3,4 miljoonaa euroa lastensuojelulain muutosten toimeenpanoon ja 6,6 miljoonaa euroa lasten ja lapsiperheiden kotipalveluun ja perhetyöhön sekä sosiaalisen kuntoutuksen järjestämiseen nuorille yleisen valtionavun kautta.

Aluehallintovirastot ja Valvira seuraavat kotipalvelujen saatavuuden kehittymistä. Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa koko tälle hallituskaudelle (2016-2019) sovittiin muun muassa, että valvonnan painopiste on iäkkäiden henkilöiden kotiin annettavien palvelujen saatavuudessa, kuntien pitkäaikaisen hoidon ja huolenpidon toteuttamisessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyössä. Aluehallintovirastot tukevat sosiaalihuoltolain mukaisten kotiin annettavien palvelujen suunnittelua, järjestämistä ja tuottamista sekä omavalvontaa alueellisilla ohjaus- ja arviointikäynneillä. Vuonna 2016 järjestettiin kaksi alueellista tilaisuutta sosiaalihuoltolain toimeenpanoon ja kotiin vietäviin palveluihin liittyen. Tallenteet tilaisuuksista ovat saatavilla ministeriön sivuilta: <http://stm.fi/sosiaalihuoltolaki>.

Lastensuojelun käsittelyajat

Palvelutarpeen arvioinnin tekemisessä on noudatettava, mitä sosiaalihuoltolain 36 §:ssä ja lastensuojelulain 26 §:ssä säädetään. Palvelutarpeen arvioiminen tulee tehdä viivytyksettä ja aloittaa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asian vireille tulosta (SHL 36 §). Käytännössä ennen palvelutarpeen arvioimisen käynnistämistä pyritään ratkaisemaan se, lähdetäänkö asiassa arvioimaan mahdollista lastensuojelun tarvetta ja noudattamaan tältä osin lastensuojelulain mukaisia säännöksiä vai tehdäänkö palvelutarpeen arviointi ilman lastensuojelutarpeen selvittämistä.

Mahdollista on myös, että lastensuojelun asiakkuuden tarve tulee uusien tietojen perusteella arvioitavaksi vasta sen jälkeen, kun palvelutarpeen arviointi on kertaalleen tehty ilman lastensuojelun tukitoimien tarvetta. Tällöin voidaan hyödyntää jo tehtyä palvelutarpeen arviointia, jos arvioinnin tekemisestä ei ole ehtinyt kuluu pitkää aikaa. Tämä ei kuitenkaan vaikuta määräajan laskemiseen, koska mahdollisen lastensuojelun palvelutarpeen arvioinnin määräaika alkaa tällöin lastensuojeluasian vireilletulosta.

Jos palvelutarpeen arvioinnin tekeminen sosiaalihuoltolain tai esimerkiksi vammaispalvelulain nojalla on kesken, kun uusien tietojen perusteella tulee arvioitavaksi myös lastensuojelun tarve, hyödynnetään jo tehty arviointityö lastensuojelun tarvetta arvioitaessa. Palvelutarpeen arvioinnin määräaika ei kuitenkaan ala alusta, vaan 3 kuukauden määräaika lasketaan jo aloitetun palvelutarpeen arvioinnin aloittamisesta. Palvelutarpeen arviointi on tehtävä viimeistään 3 kuukaudessa asian vireille tulosta riippumatta siitä sisältyykö siihen lastensuojelun tarpeen arviointi vai ei. Jotta lastensuojelun tarpeen arvioinnille jää riittävästi aikaa, on lapsen kokonais-tilanteen arviointiin kiinnitettävä erityistä huomiota heti palvelutarpeen arvioinnin alkaessa. Arviota täydennetään tarvittaessa asiakassuunnitelman tekemisen yhteydessä.

Lisätietoja

Sosiaalineuvos Marjo Malja, puh. 0295 163 581

Neuvotteleva virkamies Annika Parsons, puh. 0295 163 596

